

Олена Пустовалова
здобувачка вищої освіти

Марина Нетреба
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки та освіти,
Маріупольський державний університет
(м. Київ, Україна)

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У ХХІ столітті значно зросла проблема розробки сучасної ефективної методики вивчення англійської мови для учнів початкової школи із врахуванням нового підходу до освіти, який ставить у пріоритет не теоретичні знання, а практичне освоєння набору компетентностей – умінь, навичок, що допомагають обрати вірний курс дій у різноманітних сферах сучасного життя. Адже із вдосконаленням умов життя, невідпинним розвитком новітніх технологій та становленням конкурентоспроможного суспільства, що прагне до євроінтеграції, зростає кількість сфер, у яких повинні розумітися випускники Нової української школи. Однією з таких сфер є високий рівень володіння англійською мовою.

У процесі опановування англійською мовою одним із важливих завдань є формування іншомовної лексичної компетентності, починаючи з початкової школи.

Важливим для нашого дослідження є поняття «лексична компетентність», яке у своїх працях розглядали І. Липська, В. Калінін, І. Бронетко [2].

Структуру компетентності та її компоненти у своїх дослідженнях розглядали С. Ніколаєва, Н. Бориско до розробки методики формування лексичної компетентності долучилися Л. Рудакова, О. Бирюк, М. Дука [1].

У початковій школі (1-4 класи) важливо сформувати базові лексичні навички, необхідні для подальшого розвитку іншомовної комунікативної компетенції (ІКК) в основній і старшій школі. Для досягнення цієї мети застосовується хорова робота, лексичні ігри, зображальна і предметна наочність, широко використовуються письмові вправи. Використання лексичних одиниць (ЛО) на початковому ступені здійснюється в особистісній, публічній, освітній сферах спілкування.

Лексичні одиниці вивчаються у межах тем: я, моя сім'я і друзі (члени сім'ї, вік); відпочинок і дозвілля (числа до 100, кольори, захоплення, види дозвілля, вільний час, улюблені дитячі герої); людина (частини тіла, предмети одягу, професії, види діяльності, опис зовнішності); природа (тварини, пори року, погодні явища); свята і традиції (місяці, дні тижня, назви свят); школа (предмети у класній кімнаті, шкільне приладдя, навчальні предмети); місце проживання (населені пункти); помешкання (щоденні обов'язки, дім, квартира, покупки, види помешкань, умеблювання); навколишнє середовище; подорож (види транспорту). Рівень володіння іноземною мовою на кінець четвертого класу має відповідати рівню А1 згідно із «Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання».

Формування іншомовної лексичної компетентності відбувається у декілька етапів: на першому етапі розпізнаються лексичні значення слів у комунікативних ситуаціях, на другому етапі формуються навички вживання лексичних одиниць та

встановлення міцних зв'язків між лексичними одиницями та їх значеннями. Третій рівень формування лексичної компетентності пов'язаний з набуттям теоретичних знань про лексичну систему певної мови, тобто відбувається збагачення лінгвістичного досвіду учнів. Четвертий етап забезпечує розвитком умінь вживання лексичних одиниць для вирішення різних комунікативних завдань.

Наприклад, при роботі із лексикою за темою «Pets» вчитель семантизує нові ЛО: a pet, a cat, a kitten, a dog, a puppy, a rabbit, a hamster, a canary, a goldfish, a mouse та окреслює сферу їх застосування, пояснює значення ЛО для носіїв мови (a pet – це улюблена домашня тварина, яку доглядають з любов'ю і ласкою (демонструються іграшки чи малюнки; кожне слово вимовляється чітко й трохи уповільнено)). Для кращого запам'ятовування максимально задіюється наочність: малюнки тварин із підписами і транскрипцією.

Показниками володіння мовним матеріалом на рівні лексичних знань є:

- 1) правильність розуміння й відтворення лексичної одиниці;
- 2) швидкість виконання відповідних дій, що має свідчити про процес ще свідомого оперування інформацією про нові лексичні одиниці. Швидкість вимірюється часом виконання завдання, який в репродукції залежить від індивідуального темпу мовлення або письма конкретної дитини.

Отже, на наш погляд, успішне формування іншомовної лексичної компетенції молодших школярів залежить від регулярного та поетапного поповнення лексичного запасу – формування лексичної компетенції, що передбачає здатність до коректного оформлення висловлювань, розуміння автентичних джерел інформації; базується на теоретичних відомостях про систему правил мови; залежить від вірно обраних стратегій розвитку рецептивних та репродуктивних лексичних навичок шляхом виконання некомунікативних, умовно-комунікативних та некомунікативних вправ залежно від певних етапів навчання лексики, а саме: семантизації, рецептивно-репродуктивного тренування, автоматизації, комунікативної практики. До всіх цих етапів розроблено вправи, спрямовані на формування іншомовної лексичної компетентності.

Список використаних джерел

1. Дука М. В. Поняття «лінгвосоціокультурна компетентність» та аналіз методів її формування в педагогічній теорії і практиці. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2015. № 7 (51). С. 39–48.

2. Калінін В. А. Особливості формування соціокультурної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови в процесі професійно-педагогічної підготовки. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. № 12. С. 154–156. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/814/> (дата звернення: 10.04.2023).

3. Мельник Н. І. Іншомовна компетентність як пріоритетний напрям у змісті професійної підготовки педагогів у країнах Європи. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 2015. С. 201–207.